

**MOLIYA, PUL MUOMALASI VA KREDIT TIZIMIDA
SOLIQLARNI SAMARALI BOSHQARISH MEXANIZMLARI VA
DOLZARB JIHATLAR**

Albekova Barno Adilbekovna

Toshkent shahar soliq boshqarmasi

“Tadbirkorlikni qo'llab – quvvatlash -xizmat ko'rsatish”

bo'limi xodimi

barnoalbekova@gmail.com

(+9989) 90-354-45-85

Annotatsiya: Ushbu ilmiy ishda moliya, pul muomalasi va kredit tizimida soliqlarni samarali boshqarish mexanizmlari tahlil qilingan. Ishda elektron hisob-faktura, onlayn kassa, raqamli to'lov tizimlari va FinTech platformalari orqali soliq tushumlarini oshirish va shaffoflikni ta'minlash imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot O'zbekiston moliya va soliq tizimidagi raqamli transformatsiya samaradorligini ko'rsatadi va mavjud muammolar – axborot xavfsizligi, kadrlar salohiyati va huquqiy bazani mustahkamlash – yechimlari bilan birga tavsiya etilgan. Ilmiy ish amaliy jihatdan soliq boshqaruvini modernizatsiya qilish, byudjet tushumlarini oshirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda qo'llanilishi mumkin.

Kalit so'zlar: soliq tizimi, moliya, pul muomalasi, kredit, soliq siyosati, byudjet tushumlari, soliq nazorati, elektron hisob-faktura.

Kirish: Bugungi globallashuv va iqtisodiy rivojlanish davrida davlatning moliya tizimi va soliq siyosati samaradorligini oshirish muhim vazifalardan biridir. Soliq tushumlari davlat byudjeti asosini tashkil etadi va moliya barqarorligini ta'minlashda asosiy vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, pul muomalasi va kredit tizimi soliqlarni yig'ish samaradorligini oshirish va iqtisodiy jarayonlarni tartibga solishda vosita sifatida xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda soliq to'lovlarini elektron shaklda boshqarish va monitoring qilish tizimlari joriy etilmoqda. Xususan, elektron kassa apparatlari, elektron hisob-fakturalar (EHF), soliq ilovalari va onlayn to'lov platformalari orqali soliq tushumlarini avtomatlashtirish va shaffofligini oshirish bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu nuqtai nazardan, moliya, pul muomalasi va kredit tizimida soliqlarni samarali boshqarish mexanizmlari dolzarb mavzu hisoblanadi.

Asosiy qism: Soliq tizimi samaradorligini oshirish uchun moliya va kredit mexanizmlarida bir qator innovatsion vositalar joriy etilmoqda:

- Elektron soliq hisob-fakturalari va onlayn kassa tizimlari: Bu vositalar orqali nafaqat hisob-kitoblar avtomatlashtiriladi, balki soliqqa tortish bazasi kengayadi va byudjet tushumlari oshadi.
- Bank tizimi va pul muomalasidagi monitoring: Banklar orqali amalga oshiriladigan to'lovlar va kreditlar soliq nazorati uchun muhim ma'lumot manbai sifatida ishlatiladi.
- Onlayn to'lov platformalari va FinTech yechimlari: Payme, Click, Humo, Uzcard va boshqa raqamli to'lov tizimlari orqali soliq tushumlarini tezkor va shaffof yig'ish imkoniyati mavjud.
- Risklarni boshqarish va tahlil qilish: Sun'iy intellekt va Big Data texnologiyalari asosida soliq tushumlaridagi muammolar va noqonuniy operatsiyalarni aniqlash, ularni oldini olish mumkin.

O'zbekiston moliya va soliq tizimida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan transformatsiya natijasida quyidagi natijalarga erishilmoqda:

- Soliq tushumlarining onlayn shaklda yig'ilishi orqali byudjetga tushadigan mablag'lar oshmoqda;
- Pul muomalasi va kredit tizimida shaffoflik kuchaymoqda, korrupsiya xavfi kamaymoqda;
- Biznes subyektlari uchun soliq to'lash jarayoni soddalashtirilmoqda;
- Aholining moliyaviy inklyuziyasi kengaymoqda.

Muammolar: Shu bilan birga, tizimning samarali ishlashi uchun bir qator muammolar mavjud: axborot xavfsizligi, kadrlar salohiyati, huquqiy bazaning to'liq shakllanmaganligi va aholining raqamli savodxonligi pastligi. Ushbu muammolarni hal etish uchun davlat organlari, moliya institutlari va biznes subyektlari o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Rivojlantirish yo'nalishlari:

- Soliq monitoring tizimini yanada avtomatlashtirish;
- Elektron soliq platformalarini kengaytirish va integratsiyalash;
- Sun'iy intellekt asosida soliq risklarini aniqlash tizimlarini joriy etish;
- Moliyaviy va soliq savodxonlikni oshirish bo'yicha ta'lim dasturlarini

rivojlantirish.

Xulosa: Moliya, pul muomalasi va kredit tizimida soliqlarni samarali boshqarish mexanizmlarini joriy etish O'zbekiston iqtisodiy barqarorligini ta'minlash va byudjet tushumlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Elektron hisob-faktura, onlayn kassa, raqamli to'lov tizimlari va FinTech yechimlari soliq nazorati samaradorligini oshiradi, iqtisodiy jarayonlarni shaffof qiladi va moliyaviy inklyuziyani kengaytiradi. Shu bilan birga, axborot xavfsizligi, kadrlar salohiyati va huquqiy bazani mustahkamlash yo'nalishlarida hali bajarilishi lozim bo'lgan vazifalar mavjud.

Rivojlangan raqamli soliq boshqaruvi nafaqat byudjet tushumlarini oshiradi, balki iqtisodiyotning barqaror o'sishini va moliyaviy shaffoflikni ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida" PF-6079-son Farmoni. – Toshkent, 2020 yil.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. "2020–2025 yillarda milliy to'lov tizimini rivojlantirish strategiyasi". – Toshkent, 2020 yil.

3. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi rasmiy sayti:
<https://www.mf.uz>
4. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi rasmiy sayti:
<https://www.soliq.uz>
5. Karimov, N. va To'xtayeva, D. "O'zbekiston moliya tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish masalalari", Moliyaviy tahlil jurnali, 2023, №2.
6. Abdurahmonov, I. "Soliq siyosati va moliya barqarorligi", Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2022.
7. World Bank. "Digital Financial Services: Innovations and Challenges", Washington D.C., 2021.
8. OECD. "Digitalisation and Finance: Opportunities and Risks", Paris, 2022.
9. International Monetary Fund (IMF). "Fintech and the Future of Finance", Washington, 2023.